

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 54/2019 vp)***Eduskunnan lakivaliokunnalle***

Vastineena lakivaliokunnalle annetuista kirjallisista lausunnoista sekä perustuslakivaliokunnan esityksestä antamasta lausunnosta (PeVL 12/2019 vp) oikeusministeriö esittää tässä yhteydessä seuraavaa.

Siltä osin kuin perustuslakivaliokunta on katsonut, että 1. lakiehdotuksen 6 §:ää on täsmennettävä, oikeusministeriö toimittaa tätä kysymystä koskevan täydentävän vastineen myöhemmin. Siltä osin kuin perustuslakivaliokunta on katsonut, että seuraamusmaksuasiat on käsiteltävä markkinaoikeudessa hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä, oikeusministeriö toteaa, että tarkoituksena on toimittaa tätä asiakokonaisuutta koskeva täydentävä hallituksen esitys eduskunnalle kevätistuntokaudella.

Tarkastusoikeus (1. lakiehdotuksen 8 §)

Siltä osin kuin sääntely koskisi yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia tarkastuksia, perustuslakivaliokunnalla ei ole siitä valtiosääntöoikeudellista huomauttamista. Valiokunta on sen sijaan kiinnittänyt [talous]valiokunnan huomiota siihen, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan tehtäviin tarkastuksiin liittyvät rajaukset eivät vaikuttaisi kaikilta osin olevan EU:n asetuksen mukaisia. Siltä osin kuin tarkastusoikeus koskisi muita kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita, perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmallisena, että säännöksen soveltamisalaan kuuluvat myös tilanteet, joissa on epäily rikoslaissa säädetystä, enimmillään sakolla rangaistavasta teosta. Säännöstä tuleekin sen mukaan näiltä osin muuttaa siten, ettei siinä mahdollisteta tarkastuksen toimittamista sakonuhkaisen rikkomuksen epäilyn perusteella.

Ferratum Finland Oy on pitänyt perustuslain ja eurooppaoikeuden vaatimukset huomioon ottaen kyseenalaisena sitä, ettei lakiesitys sisällä vastaavaa tuomioistuinkontrollia tarkastuksille kuin josta pakkokeinolaissa on säädetty kotietsintöjen osalta. Suomen Asianajajaliitto on katsonut, ettei kuluttajansuojaviranomaisilla tulisi olla mahdollisuutta suorittaa tarkastusta pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa alhaisemmilla edellytyksillä kuin poliisilla on mahdollisuus suorittaa pakkokeinolain mukainen kotietsintä. Lisäksi se on katsonut, että laissa tulisi täsmällisesti säätää ainakin mahdollisissa tarkastuksissa noudatettavasta menettelystä mukaan lukien esimerkiksi päätöksentekotasoa, läsnäolo-oikeus ja pöytäkirjaamisvelvollisuus. Elinkeinoelämän keskusliitto ei ole pitänyt perusteltuna sitä, että

tarkastusoikeus olisi huomattavasti laajempi kuin esimerkiksi kilpailuviranomaisen kilpailulaissa määritelty tarkastusoikeus. Se on lisäksi katsonut, että tarkastusoikeuden perusteet tulisi arvioida markkinaoikeudessa.

Suomen Yrittäjät on esittänyt eräitä rajaavia täsmennyksiä tarkastuksen toimittamista asuintiloissa koskevaan sääntelyyn.

Oikeusministeriö: Tarkastuksen toimittamista koskeva säännös pohjautuu yhteistyöasetukseen, jossa edellytetään hyvin laajaa oikeutta tehdä tarkastuksia (asetuksen 9 artiklan 3 kohdan c alakohta). Jäsenvaltioiden liikumavaraa kuvataan asetuksen johdanto-osan 19 kappaleessa, jonka mukaan valtuuksien täytäntöönpanon ja käytön olisi oltava unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön, myös perusoikeuksia koskevien menettelytakeiden ja periaatteiden mukaista. Mainittu kirjaus tehtiin asetusneuvottelujen kuluessa osin Suomen aloitteesta, koska tärkeänä pidettiin, että toimivaltuuksien osalta voitaisiin ottaa huomioon perustuslain asettamat reunaehdot, kuten korotettu kynnyks tarkastuksen toimittamiselle silloin, kun kyse on pysyväisluonteiseen asumiseen käytetystä tilasta. Toisaalta samanaikaisesti asetuksen asianmukainen toimeenpano edellyttää oikeusministeriön näkemyksen mukaan sitä, ettei valtuuden käyttöä ryhdytä rajaamaan enempää kuin mikä on perustuslain kannalta välttämätöntä.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että ehdotuksen mukainen säännös olisi hyväksyttävissä sellaisenaan yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa ja etteivät pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan tehtäviin tarkastuksiin liittyvät rajaukset vaikuttaisi kaikilta osin olevan yhteistyöasetuksen mukaisia. Koska oikeusministeriön käsityksen mukaan asetus mahdollistaa näissäk in tapauksissa perustuslain asettamien reunaehtojen huomioimisen ja koska ei ole asianmukaista, että valtuudet vaihtelisivat sen mukaan, onko kyse yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta asiasta vai muusta kuluttaja-asiamiehen valvottavana olevasta asiasta, oikeusministeriö katsoo, että valtuutta olisi myös yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa perusteltua rajata samalla tavoin kuin on edellytetty muissa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Oikeusministeriö ehdottaa, ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan esittämät huomiot, että tarkastusoikeutta koskeva säännös (1. lakiehdotuksen 8 §) muotoiltaisiin seuraavasti:

8 §

Tarkastusoikeus

[1 mom. kuten HE:ssä]

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastus saadaan toimittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa vain, jos tilassa tosiasiallisesti harjoitetaan elinkeinotoimintaa, tarkastuksen toimittaminen valvonta-asian hoitamiseksi on välttämätöntä ja on perusteltu ja yksilöity syy epäillä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa sääntelyä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena tässä laissa tarkoitettu seuraamusmaksu tai **josta on rikoslais**sa (39/1889) säädetty **ankarampi** rangaistus **kuin sakkoa**.

Valiokunnan lausunnossa voisi olla hyvä selvyiden vuoksi todeta, että säännöksessä edellytetään enimmäisrangaistuksen, ei vähimmäisrangaistuksen, olevan vankeutta.

Erillisten menettelysäännösten lisääminen lakiin ei ole oikeusministeriön näkemyksen mukaan aiheellista, koska tarkastuksessa noudatettaisiin ilman nimenomaista säännöstäkin esimerkiksi hallintolain (434/2003) 39 §:ää, jossa säädetään muun muassa asianosaisen läsnäolo-oikeudesta sekä kirjallisen tarkastuskertomuksen laatimisesta (ks. myös HE, s. 50).

Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta (1. lakiehdotuksen 9 §)

Suomen Asianajajaliiton näkemyksen mukaan pykälän otsikko on epätarkka. Asianajaja toimii myös oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana, joten pykälästä voisi poistaa ”sekä asianajajia”.

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan pykälän otsikko on asianmukainen. Pykälässä viitataan erikseen asianajajista annetussa laissa tarkoitettuihin asianajajiin, mikä puoltaa asianajajien mainitsemista pykälän otsikossa erikseen.

Koeostot (1. lakiehdotuksen 10 §)

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Kuluttajaliitto ovat katsoneet, ettei koeostosäännös ehdotetussa muodossaan toteuta asetuksen tarkoitusta, koska koeostoprosessia ei voida monessa tilanteessa tosiasiasa toteuttaa säännöksen perusteella sen johdosta, että prosessit saattavat edellyttää esimerkiksi vahvaa tunnistautumista. Ne myös katsovat, että säännöstä pitäisi laajentaa yleisemmin markkinavontaan mm. säätämällä alustojen velvollisuudesta sallia vääriin tietoihin perustuvien profiilien avaaminen viranomaisille taikka ainakin selvittää kysymystä lisää. Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto on katsonut, että viranomaisen peruuttamisoikeutta koskevaa ehdotettua 3 momenttia tulisi ainakin perustelujen osalta vielä selkeyttää.

Finanssivalvonta on pitänyt puutteena sitä, että tutkintavaltuuksia, kuten koeosto-oikeutta, ei uloteta kaikkien toimivaltaisten viranomaisten osalta koskemaan muita kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita.

Oikeusministeriö toteaa, että valmisteluvaiheessa selvitettiin mahdollisuuksia säätää toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta saada käyttöönsä koeostotarkoitukseen valmistettuja vääriä asiakirjoja. Tämänkaltaisen, nykyisin vain tietyissä erityistapauksissa poliisille kuuluvan mahdollisuuden luominen valvontaviranomaisille koeostotarkoituksiin olisi käytännössä hankala toteuttaa ja siinä määrin periaatteellisesti merkittävä muutos nykytilaan, ettei uudistusta pidetty tässä yhteydessä toteuttamiskelpoisena. Myöskään Ruotsissa ei esitetty ainakaan mietintövaiheessa viranomaisille näin pitkälle menevää oikeutta (ks. HE, s. 40 ja siinä mainitut viittaukset).

Siltä osin kuin on tuotu esiin tarve toimia valehenkilöllisyyden turvin myös erityisesti sosiaalisessa mediassa toteutettavassa markkinoinnin seurannassa, oikeusministeriö toteaa, että myös tämänkaltaista suoraan yhteistyöasetukseen perustumatonta lisäsääntelyä pohdittiin jatkovalmisteluvaiheessa, mutta alustavan selvittelyn perusteella säänte-

lyyn liittyä tiettyjä erityiskysymyksiä, joiden selvittäminen ei käytettävissä olleessa aikataulussa ollut mahdollista (ks. HE, s. 40). Sääntelytarvetta vähentää se, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan vääriin henkilötietoihin perustuvien profiilien avaaminen on tällä hetkellä viranomaisille mahdollista useiden sosiaalisen median alustojen sopimusehtojen perusteella.

Siltä osin kuin kritiikkiä on esitetty siitä, että muiden viranomaisten kuin kuluttaja-asiamiehen osalta tutkintavaltuuksia ei ole laajennettu koskemaan muita kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita, oikeusministeriö toteaa, että ehdotuksen valmisteluajataulu oli poikkeuksellisen tiukka, ja valmistelussa oli välttämätöntä keskittyä yhteistyöasetuksen toimeenpanoon ja toisaalta kuluttaja-asiamiehen jo pitkään puutteellisina pidettyjen toimivaltuuksien kehittämiseen. Muutoinkin on tarkoituksenmukaista, että kukin vastuuministeriö huolehtii sektoriviranomaisten kansallisten toimivaltuuksien asianmukaisuudesta, jolloin toimivaltuuksia voidaan arvioida paremmin kokonaisuutena.

Siltä osin kuin kyse on 1. lakiehdotuksen 10 §:n 3 momentista eli toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta peruuttaa koeostotarkoituksessa tehty sopimus, oikeusministeriö yhtyy Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemykseen siitä, että säännöstä voisi olla aiheellista täsmentää. Oikeusministeriö esittää, että pykälän 3 momentti muotoiltaisiin seuraavasti:

10 §

Koestot

[1 ja 2 momentti, kuten HE:ssä]

~~Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus peruuttaa 1 momentissa tarkoitettu sopimus, jollei se ole elinkeinonharjoittajan kannalta kohtuutonta.~~ **Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus peruuttaa 1 momentissa tarkoitettu sopimus, jos kuluttajalla olisi tämä oikeus lain tai sopimusehtojen mukaan.**

Edellä kuvattu muotoilu vähentäisi niitä tulkintaepäselvyyksiä, joita HE:n mukainen muotoilu saattaisi aiheuttaa. Nyt esitetty muotoilu supistaisi toimivaltaisen viranomaisen peruuttamisoikeutta siitä, mikä se olisi ollut HE:n mukaan, mutta toisaalta säännös olisi elinkeinonharjoittajan kannalta kohtuullisempi. Elinkeinonharjoittaja on koeostotilanteessa olettanut tekevänsä sopimuksen kuluttaja-asemassa olevan henkilön kanssa, vaikka tosiasiassa sopimisosapuoli on ollut viranomainen, jonka tekemiin sopimukseen kuluttajan suojasäännökset, kuten peruuttamisoikeutta koskevat säännökset, eivät lähtökohtaisesti sovellu. Jos toimivaltaisen viranomaisen peruuttamisoikeus säädettäisiin vastaamaan kuluttajan peruuttamisoikeutta, toimivaltaisen viranomaisen oikeudet vastaisivat tältä osin niitä oikeuksia, jotka elinkeinonharjoittaja on olettanutkin sopimisosapuolelleen kuuluvan, eikä peruuttamisoikeus siis tulisi elinkeinonharjoittajalle miltään osin yllätyksenä.

Lakiin perustuvan peruuttamisoikeuden ohella myös sopimusehtoihin perustuva peruuttamisoikeus olisi syytä mainita säännöksessä, jotta toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus irtautua sopimuksesta myös esimerkiksi niin sanotussa kivijalkakaupassa silloin, kun peruuttamisoikeus ei perustu lakiin vaan sopimusehtoihin. Viimeksi mainitussa tapauksessa puhutaan tällöin peruuttamisoikeuden sijasta yleensä palautusoikeudesta.

Jos peruuttamisoikeudesta syntyisi erimielisyyttä, asia voitaisiin ratkaista sopimusriitana yleisessä tuomioistuimessa, jolle tämälainsäädännön sääntelyn tulkintaan liittyvät kysymykset muutoinkin kuuluvat.

Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet muussa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvassa valvonta-asiassa (1. lakiehdotuksen 4 § ja 13–16 §)

Kaupan liitto on katsonut, ettei seuraamusmaksun soveltamisalaa tule kansallisesti laajentaa yhteistyöasetuksen edellyttämästä soveltamisalasta. Suomen Asianajajaliitto on puolestaan esittänyt, että toimivaltuuksia voisi tässä vaiheessa laajentaa ainoastaan yhteistyöasetuksen liitteessä mainittuun lainsäädäntöön. Laajennus kaikkiin muihinkin kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan liittyviin kansallisiin asioihin, kuten saatavien perinnästä annettua lakia koskeviin rikkomuksiin, edellyttäisi sen näkemyksen mukaan lisäselvitystä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on pohtinut seuraamusmaksun suhdetta perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä annetun lain (411/2018) ja eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) mukaisiin keinoihin. Se on myös pohtinut, voisiko seuraamusmaksun määrääminen estää mainittujen lakien mukaisten keinojen käytön, kun otetaan huomioon kaksoisrangaistavuuden kieltö. Suomen Perimistöimistojen Liitto ry on katsonut, ettei perintäalalle tarvita uusia hallinnollisia seuraamuksia ottaen huomioon, että perintäalan sääntelyä on juuri uudistettu siten, että laissa on huomioitu tapaukset, joissa perintätoiminnan harjoittaja tai vastaava henkilö vakavasti tai jatkuvasti rikkoo perintätoimintaa koskevia säännöksiä. Kuluttajaliitto puolestaan on pitänyt perintää koskevan sääntelyn huomioimista seuraamusmaksusääntelyssä hyvänä, koska tällöin pystytään sen näkemyksen mukaan puuttumaan merkittäviin kotimaisiin ongelmiin, kuten perintäyhtiöiden toimintaan.

Oikeusministeriö pitää seuraamusmaksun käyttöönottoa tärkeänä lisänä kuluttaja-asiamiehen keinovalikoimaan, jota on jo pitkään pidetty puutteellisenä ja josta puuttuu suora taloudellinen seuraamus lainsäädännön rikkomisesta. Seuraamusmaksusääntelyn rajaaminen yksinomaan yhteistyöasetuksen liitteessä lueteltuihin EU-säädöksiin merkitsisi sitä, että seuraamusmaksusääntelyn ulkopuolelle rajautuisi keskeistä puhtaasti kansallisiin tarpeisiin säädettyä lainsäädäntöä. Esimerkkinä voidaan mainita syyskuussa 2019 voimaan tullut kuluttajaluottojen hintasääntely. Oikeusministeriö katsoo, että myös saatavien perintää koskevan sääntelyn huomioiminen seuraamusmaksusääntelyssä on tärkeää ottaen erityisesti huomioon paitsi alan merkitys kuluttajansuojan kannalta myös perintälainsäädännön noudattamiseen liittyneet ongelmat ja rikkomusten vaikutusten kohdistuminen eritoten niihin kuluttajiin, joilla on velkaongelmia.

Perintäala ei ole ainoa ehdotetun seuraamusmaksusääntelyn piiriin kuuluva toimiala, jolla toimiminen edellyttää rekisteröintiä tai toimilupaa ja johon kytkeytyy tätä kautta myös elinkeino-oikeudellisia puuttumiskeinoja sääntelyn rikkomistilanteissa. Sama koskee esimerkiksi luotonantaa paitsi silloin, kun kyse on Etelä-Suomen aluehallintoviraston luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisteriin merkittävistä luotonantajista, myös silloin, kun kyse on Finanssivalvonnan valvomista tahoista. On katsottu, että kaksoisran-

gaistavuuden kieltä ei estä määräämästä hallinnollista sanktiota muiden, rangaistusluonteisuutta vailla olevien hallinnollisten seuraamusten ohella. Kaksoisrangaistavuuden kieltä ei siten estä esimerkiksi elinkeinoluvan peruuttamista sillä perusteella, että luvanhaltija on toiminut elinkeinoa koskevan sääntelyn vastaisesti ja siitä on määrätty seuraamusmaksu (ks. Rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittämisestä koskeva työryhmän mietintö; Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 52/2018, s. 34).

Oikeusministeriö haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksen 19 §:n 1 momentin mukaan seuraamusmaksua ei haettaisi määrättäväksi eikä määrättäisi, jos seuraamusmaksun määräämistä olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana (momentin 2 kohta). Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kyse olisi kokonaisarviointista, jossa voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi virheellisen menettelyn syyt ja seuraukset sekä tekijän yksilölliset olosuhteet. Huomioon voitaisiin yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ottaa myös elinkeino-oikeudelliset seuraamukset, kuten rekisteröintiä edellyttävillä aloilla esimerkiksi toiminnan kieltämisestä koskevat päätökset (ks. HE, s. 62).

Viranomaisten yhteistyöstä säädetään hallintolain 10 §:ssä. Eesityksen perusteluissa (ks. HE, s. 64) todetaan, että mainittu säännös huomioon ottaen kuluttaja-asiamiehen on ennen seuraamusmaksun määräämistä koskevan asian saattamista markkinaoikeuteen asianmukaista toimia yhteistyössä muidenkin viranomaisten kanssa, joiden valvontatoimivalta on seuraamusmaksusääntelyn piiriin ehdotettavan sääntelyn osalta päällekkäistä. On tärkeää, että rikkomuksiin puututtaessa yhteistyö toimii molempiin suuntiin.

Seuraamusmaksusääntelyn soveltuminen perintätoimintaa harjoittavaan (1. lakiehdotuksen 15 §)

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on katsonut, että 1. lakiehdotuksen 15 §:n sanamuodosta tulisi ilmetä, että saatavien perinnästä annetun lain tiettyjen säännösten rikkomisesta määrättävä seuraamusmaksu tulee voida tarvittaessa kohdistaa myös perintätoimintaa harjoittavaan.

Oikeusministeriö ei pidä Kilpailu- ja kuluttajaviraston esittämää lisäystä tarpeellisena. Lisäys voisi pikemminkin aiheuttaa tulkintaepäselvyyksiä toisaalla lainsäädännössä.

On syytä huomata, että 1. lakiehdotuksen 15 §:n johdantokappaleessa mainitun elinkeinonharjoittajan käsitettä ei ole sidottu yksinomaan kuluttajansuojalakiin sisältyvään elinkeinonharjoittajan määritelmään, vaan lain 4 §:ssä säädettäisiin toimivaltuuksien ulottumisesta kaikkeen kuluttaja-asiamiehen valvottavana olevaan sääntelyyn. Tämä kattaa pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissakin todetun mukaisesti myös saatavien perinnästä annetun lain ((513/1999), jäljempänä *perintälaki*) kuluttajasaatavien perinnän osalta. Perintälaissa puolestaan käytetään termiä ”elinkeinonharjoittaja” (ks. perintelain 13 §) tarkoittaen sillä myös perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavaa. Kun seuraamusmaksusääntelyn piiriin esitetään säännöksiä, jotka velvoittavat nimenomaan perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavaa riippumatta siitä, periikö tämä kuluttajasaatavaa toisen lukuun vai sille yksinomaan perintätarkoituksessa siirrettyä kuluttajasaatavaa, ja kun myös yksityiskohtaisissa perusteluissa on selostettu, ketä elinkeinonharjoittajalla perin-

tälain säännösten osalta kulloinkin tarkoitettaisiin, seuraamusmaksusääntelyn soveltu-
minen myös perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittaviin kuluttajasaatavan perin-
nässä ei voi jäädä lainsoveltajalle epäselväksi. Jos selvyyden tavoittelemiseksi pykälässä
mainittaisiin elinkeinonharjoittajan tarkoittavan tässä kohdin myös perintätoimintaa am-
mattimaisesti harjoittavaa, voisi tällöin herätä kysymys siitä, mitä elinkeinonharjoittajalla
siinä tapauksessa tarkoitettaisiin esimerkiksi tiedonsaantioikeutta koskevassa säännök-
sessä, vaikkei tästä muutoin vallitsisi epäselvyyttä.

Seuraamusmaksun määrääminen muille kuin 13–16 §:ssä tarkoitettulle elinkeinonharjoittajalle (1. lakiehdotuksen 17 §)

Suomen Yrittäjät katsoo, ettei sääntely ole vastuunjaon näkökulmasta riittävän selkeää tilanteissa,
joissa seuraamusmaksua haetaan sekä elinkeinonharjoittajalle että esimerkiksi johtoasemassa ole-
valle henkilölle. Yhteenlaskettu seuraamusmaksu voisi muodostua kohtuuttoman suureksi, jos elinkei-
nonharjoittaja ja johtoasemassa toimiva ovat käytännössä sama henkilö.

Ferratum Finland Oy pitää kyseistä ehdotusta Suomen oikeusjärestyksessä poikkeuksellisenä. Sen
mielestä on myös kyseenalaista, missä määrin ratkaisu on yhteensopiva perustuslain ja Suomea sito-
vien ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Oikeusministeriö: Lähtökohtana on aina, että seuraamusmaksu määrätään 13–16 §:ssä
tarkoitettulle elinkeinonharjoittajalle ja että seuraamusmaksun kohdistuminen muuhun
henkilöön on poikkeuksellista (HE, s. 60). Viimeksi mainittua mahdollisuutta pidetään kui-
tenkin tarpeellisenä tietyissä erityistapauksissa, jotta voidaan puuttua toimintatapaan,
jossa esimerkiksi tosiasiallista määräysvaltaa käyttävä henkilö siirtää liiketoiminnan toi-
sen juridisen henkilön puitteissa jatkettavaksi välttääkseen sanktiot ja voidakseen jatkaa
samaa lainvastaista menettelyä. (HE, s. 34) Ehdotetun kaltainen säännös ei ole myöskään
oikeusjärestyksessämme täysin poikkeuksellinen. Vastaavantyyppinen säännös sisältyy
ainakin Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 40 §:n 4 momenttiin.

Ehdotuksen mukaan seuraamusmaksu voitaisiin poikkeuksellisesti määrätä myös *oikeus-*
henkilön johtoon kuuluvalla tai oikeushenkilössä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävälle
henkilölle. Pykälän sanamuoto huomioon ottaen seuraamusmaksu ei näin ollen voisi tulla
määrättäväksi kahdesti samalle taholle, koska elinkeinonharjoittaja olisi näissä tilanteissa
aina oikeushenkilö. On katsottu, että kaksoisrangaistavuuden kieltä ei estä määräämästä
samassa asiassa rikosoikeudellista seuraamusta tai hallinnollista sanktiota luonnolliselle
henkilölle ja hallinnollista sanktiota oikeushenkilölle (ks. Rangaistusluonteisia hallinnolli-
sia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittämistä koskeva työryhmän mietintö; Oikeus-
ministeriön mietintöjä ja lausuntoja 52/2018, s. 34).

Seuraamusmaksun enimmäismäärä (1. lakiehdotuksen 18 §)

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Kuluttajaliitto ovat katsoneet, että ehdotettu seuraamusmaksun enim-
mäismäärä (neljä prosenttia elinkeinonharjoittajan liikevaihdosta) vaikuttaa vähäiseltä erityisesti sil-
mällä pitäen tilanteita, joissa elinkeinonharjoittaja toimintamalli lähentelee petoksellista toimintaa ja
kuluttajasopimusten syntyminen perustuu merkittävältä osin kuluttajansuojasäännösten rikkomiseen.

Kuluttajaliitto on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että ehdotettu enimmäismäärä on alhaisempi kuin monissa muissa seuraamusmaksua koskevissa laeissa. Suomen Yrittäjät puolestaan on todennut, että maksimimäärän suhteen on otettava huomioon myös toimialat, joilla katteet ovat pieniä, sekä pitänyt ehdotettua neljää prosenttia kompromissiratkaisuna. Finanssiala ry on pitänyt enimmäismäärää riittävän suurena. Elinkeinoelämän keskusliitto taas on katsonut, että ns. Omnibus-direktiivin edellyttämää 4 prosentin seuraamusmaksutasoa ei tulisi tässä vaiheessa panna ennenaikaisesti täytäntöön. Kaupan liitto on pitänyt ehdotettua seuraamusmaksun enimmäismäärää merkittävästi liian korkeana, kun kyse on puhtaasti Suomea koskevista rikkomuksista. Sen mielestä seuraamusmaksujärjestelmä tulisi myös porrastaa rikkomuksen asteen mukaan.

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry on puolestaan katsonut, ettei seuraamusmaksua tulisi sitoa elinkeinonharjoittajan liikevaihtoon sidottuun euromäärään, vaan paras vaihtoehto olisi sitoa seuraamusmaksu tiettyyn kiinteään euromääräiseen vaihteluväliin.

Suomen Asianajajaliitto on esittänyt, että voisi selkeästi määrätä alarajat, jolloin seuraamusmaksun määrääminen intressin vähäisyyden vuoksi ei ole ainakaan tarpeen.

Oikeusministeriö: On syytä korostaa, että seuraamusmaksun määrä perustuisi kokonaisarviointiin, jossa otettaisiin huomioon muun muassa rikkomuksen laatu ja laajuus. Ehdotettu prosenttiluku olisi vain ehdoton enimmäisraja, jonka alla olisi liikkumavaraa. Esityksen valmisteluvaiheessa seuraamusmaksun enimmäismäärän suuruudesta esitettiin eri suuntiin meneviä näkemyksiä. Oikeusministeriö pitää ehdotettua seuraamusmaksun enimmäismäärää sanktiojärjestelmältä vaadittava yleis- ja erityisestävyys huomioon ottaen asianmukaisena kompromissina. Enimmäisrajan asettamista tälle tasolle puoltaa myös se, että 8.11.2019 neuvostossa hyväksytty ns. Omnibus-direktiivi tulee edellyttämään vähintään tämän suuruista seuraamusmaksun enimmäismäärää tietyissä rajat ylittävissä tapauksissa. Seuraamusmaksun enimmäismäärän asettaminen alemmalle tasolle kansallisissa rikkomuksissa ei ole asianmukaista, sillä ne voivat olla laadultaan jopa vakavampia kuin rikkomukset rajat ylittävissä tapauksissa. Toisaalta edellä todetun mukaisesti rikkomuksen laajuus eli esimerkiksi se, kohdistuuko rikkomus kuluttajiin useissa eri jäsenvaltioissa, tulisi ottaa seuraamusmaksun määrästä päätettäessä huomioon.

Oikeusministeriö ei pidä seuraamusmaksun alarajasta säättämistä aiheellisenä. Seuraamusmaksun alarajasta ei säädetä myöskään esimerkiksi Finanssivalvonnasta annetun lain seuraamusmaksua koskevissa säännöksissä eikä kilpailulaissa.

Seuraamusmaksun määräämisen edellytyksistä yleisesti

Kaupan liitto on katsonut, että seuraamusmaksun tulisi lähtökohtaisesti kohdistua vain tapauksiin, joissa on kyseessä tahallisuus tai törkeä huolimattomuus ja joista aiheutuu merkittävää haittaa kuluttajille. Elinkeinoelämän keskusliitto on samansuuntaisesti katsonut, että seuraamusmaksu tulisi kohdentaa vain törkeimpiin tekemuotoihin, joista aiheutuu merkittävää haittaa kuluttajille. Finanssiala ry on esittänyt, että seuraamusmaksun tulee olla viimesijainen keino, jota käytetään vain vakavissa ja toistuvissa rikkomuksissa. Suomen Yrittäjät on pitänyt erityisen tärkeänä, että seuraamusmaksulla puututaan ainoastaan selkeisiin ja merkittäviin rikkomuksiin.

Oikeusministeriö toteaa, että seuraamusmaksun määrääminen on luonteeltaan merkittävä toimi, jota on tarkoitus käyttää vain vakavammissa rikkomuksissa (HE, s. 53). Esityksessä ehdotetaan myös nimenomaisesti, että seuraamusmaksua ei haettaisi määrättäväksi eikä määrättäisi, jos rikkomus on vähäinen tai seuraamusmaksun määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana (1. lakiehdotuksen 19 §:n 1 momentti). Niin ikään esityksessä on todettu tarkoituksena olevan, että erityisesti ennakkoratkaisuluonteisissa asioissa käytettäisiin jatkossakin markkinaoikeudellista kieltoprosessia (ks. HE, s. 33).

Kuluttaja-asiamies priorisoi asioita Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n mukaisesti. Jos elinkeinonharjoittajan rikkomusta käsitellään yksittäisenä valvonta-asiana, ensi kädessä kuluttaja-asiamies neuvottelee elinkeinonharjoittajan kanssa sekä tässä yhteydessä harkitsee, mikä olisi asianmukainen puuttumiskeino rikkomukseen. Kyse on toimivaltaisten viranomaisten harkintavallasta, jota on käytettävä hallintolaissa säädettyjen hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Näiden mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten on toimitaan huomioitava muun muassa tasapuolisuus ja oikeasuhtaisuus kaikki merkitykselliset perusoikeudet huomioiden sekä käytettävä toimivaltaansa lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin (HE, s. 53).

Selvyyden vuoksi oikeusministeriö toteaa lisäksi, että seuraamusmaksun määräämisen edellytyksenä ei kuitenkaan ehdotuksen mukaan kategorisesti ole, että rikkomus on toistuva. Tällä voi tuki olla merkitystä esimerkiksi arvioitaessa rikkomuksen vähäisyyttä, mutta muustakin kuin toistuvasta rikkomuksesta voisi ehdotuksen mukaan olla seuraamuksena seuraamusmaksu edellyttäen, että seuraamusmaksun määräämisen yleiset edellytykset täyttyisivät. Jos seuraamusmaksun määräämisen edellytyksenä olisi rikkomuksen toistuvuus, seuraamusmaksusääntelyn ulkopuolelle voisi rajautua laajavaikutteisia ja vakaviakin rikkomuksia vain sillä perusteella, että rikkomus on kertaluonteinen, esimerkiksi yksi lainvastainen markkinointikampanja. Tällaista rajausta ei voida pitää kuluttajansuojan kannalta perusteltuna.

Valmisteluvaiheessa pohdittiin sitä, tulisiko seuraamusmaksu kytkeä vain tahallisiin tekoihin ja tekoihin, joissa on kyse törkeästä huolimattomuudesta, vai riittääkö pelkkä huolimattomuus. Kynnyksen asettamista tavallista huolimattomuutta korkeammalle ei pidetty perusteltuna.

Suomen Asianajajaliitto on kiinnittänyt huomiota siihen, että kansallisessa lainsäädännössä voi olla lukuisia muitakin kuin vain tiedonantovelvollisuutta koskevia säännöksiä, jotka eivät ole niin olennaisia kuluttajakollektiivin oikeuksiin pääsemisen kannalta, että seuraamusmaksujen määrääminen olisi kyseisissä asioissa perusteltua. Sen mielestä kollektiivivalvonnan ja yksittäisten kuluttajariitojen välistä rajaa ja olennaisuuskriteerejä tulisi joka tapauksessa selvittää. Kaupan liitto on puolestaan kyseenalaistanut sen, ovatko ainakaan kaikki seuraamusmaksun piiriin esitettävät säännökset riittävän tarkkarajaisia, jotta ne voitaisiin ottaa seuraamusmaksun piiriin.

Oikeusministeriö: Arvioitaessa seuraamusmaksun piiriin esitettäviä säännöksiä on eräänä keskeisenä valintakriteerinä ollut se, miten olennaisena kyseistä sääntelyä voidaan pitää kuluttajansuojan kannalta. Huomiota on kiinnitetty myös siihen, missä määrin kyseisen sääntelyn noudattamiseen on liittynyt ongelmia. Tietojen antamista koskevien

säännösten rikkomisen osalta 1. lakiehdotuksen 16 §:ssä on säädetty korotetusta kynnyksestä sen johdosta, että säännöksissä on hyvin yksityiskohtaisia tiedonantovelvoitteita, joista jonkin tiedon puutteellinen esittäminen voi jossakin yksittäistilanteessa olla kuluttajan päätöksenteon tai oikeuksiin pääsyn kannalta vähemmän merkityksellinen (ks. HE, s. 59). Perustuslakivaliokunta ei pitänyt esitystä tältä osin ongelmallisena.

Seuraamusmaksun määräämisen eräänä edellytyksenä on, että elinkeinonharjoittaja rikkoo tai laiminlyö säännöksiä kuluttajien vahingoksi (1. lakiehdotuksen 13–16 §:n johdantokappaleet). Yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että sana ”kuluttaja” on monikkomuodossa sen johdosta, että tarkoituksena on, että seuraamusmaksu ei olisi käytettävissä yksittäistapauksiin. Seuraamusmaksun käyttöalaa rajaa myös 1. lakiehdotuksen 19 §, jonka mukaan seuraamusmaksua ei haeta määrättäväksi eikä määrätä, jos rikkomus on vähäinen tai seuraamusmaksun määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana (1. lakiehdotuksen 19 §:n 1 momentti). Kuluttaja-asiamiehen osalta on vielä huomattava, että Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n mukaan tämän on erityisesti toimittava aloilla, joilla on kuluttajien kannalta huomattavaa merkitystä tai joilla voidaan olettaa yleisimmin esiintyvän ongelmia kuluttajan asemassa. Asianmukaista puuttumiskeinoa rikkomukseen arvioidessaan toimivaltainen viranomainen käyttää harkintavaltaa, jota on käytettävä hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti (HE, s. 53).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että 1. lakiehdotuksen 13–16 §:n sanamuoto ”seuraamusmaksu määrätään” ei kuvasta viranomaisen perusteluissa kuvailtua harkintavaltaa seuraamusmaksun käyttämisessä. Perustuslakivaliokunnan mukaan sanamuotoa on syytä muuttaa niin, että viranomaisen harkintavalta käy nimenomaisesti ilmi säännöksistä (esim. ”voidaan määrätä”).

Oikeusministeriö: Perustuslakivaliokunnan kannanoton johdosta 1. lakiehdotuksen 13–16 §:n johdantokappaleita on syytä muuttaa siten, että ”seuraamusmaksu määrätään” korvataan sanoilla ”seuraamusmaksu voidaan määrätä”. Muutostarve koskee 1. lakiehdotuksen 13 §:n 1–3 momenttia, 14 ja 15 §:ää sekä 16 §:n 1 ja 2 momenttia.

Seuraamusmaksusäätelyn suhde kaksoisrangaistavuuden kieltoon eräissä tapauksissa

Ferratum Finland Oy on katsonut, että lakiehdotuksessa ei huomioida kaksoisrangaistavuuden kieltoa asianmukaisesti ensinnäkään siinä suhteessa, että seuraamusmaksusäätely voi olla päällekkäistä sopimus oikeudellisten seuraamusten kanssa, ja toiseksi siinä suhteessa, että kaksoisrangaistavuuden kielto suhteessa tietosuojalainsäädäntöön ei ilmene suoraan lakitekstistä.

Oikeusministeriö: Ne bis in idem -periaate on huomioitu 1. lakiehdotuksen 20 §:ssä, jossa säädetään seuraamusmaksun suhteesta rikosoikeudelliseen käsittelyyn. Perustuslakivaliokunta ei ole lausunnossaan esittänyt seikkoja, joiden perusteella esitystä olisi pidettävä mainitun periaatteen huomioimisen suhteen puutteellisena.

Todettakoon, että perustuslakivaliokunnan aiemman käytännön mukaan seuraamusmaksun säätelyssä ei ole tarpeen pyrkiä täydelliseen aukottomuuteen ne bis in idem -säännön noudattamiseksi, koska valiokunnan mukaan tällainen pyrkimys saattaisi johtaa tarpeettoman yksityiskohtaisiin säännöksiin (PeVL 9/2012 vp). Siltä osin kuin voisi olla

mahdollista, että samasta teosta voitaisiin määrätä useampia rangaistusluonteisia seuraamuksia, oikeusministeriö korostaa, että viime kädessä kaksoisrangaistavuuden kieltä on otettava huomioon lakia sovellettaessa. Oikeusministeriö viittaa myös siihen, mitä edellä on todettu viranomaisten velvollisuudesta toimia yhteistyössä keskenään.

Seuraamusmaksun ulottaminen koskemaan asetuksella täsmennettyjä velvoitteita

Ferratum Finland Oy on kiinnittänyt huomiota siihen, että seuraamusmaksu on kytketty myös eräisiin kansallisiin asetuksiin sisältyviin säännöksiin, vaikka perustuslakivaliokunta on lähtenyt siitä, että myös hallinnollisten sanktioiden perusteista on säädettävä lailla, ei asetuksella.

Oikeusministeriö: Hallituksen esityksen mukaan hallinnollisten sanktioiden perusteista säädettäisiin lailla, 1. lakiehdotukseen sisältyvillä säännöksillä. Mitä tulee kysymykseen siitä, voiko seuraamusmaksun ulottaa koskemaan rikkomuksia, jotka liittyvät asetuksella täsmennettyihin säännöksiin, oikeusministeriö toteaa, että näin on menetelty esimerkiksi arvopaperimarkkina- (746/2012; ks. 15 luvun 2 §). Olennaista on, että lainsäädännöstä selkeästi ilmenee, minkä säännösten vastaisista teoista tai laiminlyönneistä seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen. Myöskään perustuslakivaliokunta ei kiinnittänyt asiaan lausunnossaan huomiota.

Seuraamusmaksun lakiteknilinen hahmotettavuus ja vaikutukset elinkeinonharjoittajiin

Ferratum Finland Oy on kyseenalaistanut seuraamusmaksun osalta valitun sääntelytekniikan, jossa yksityiskohtaisesti luetellaan momentti- ja kohtatasoisesti seuraamusmaksusääntelyn piiriin kuuluvat säännökset. Se pitää ongelmallisena sitä, että normaalin elinkeinonharjoittajan olisi kyettävä vertaamaan kuluttajansuojalakeja ja nyt ehdotettua lakia keskenään ja paikannettava itseään mahdollisesti koskevat lainkohdat. Myös Elinkeinoelämän keskusliitto on kiinnittänyt huomiota siihen, että viitattuja pykälä on suuri määrä, minkä vuoksi lainsäädäntö näyttäytyy vaikeaselkoisena ja joukkona pieniäkin, yksittäisiä tekoja, mikä voi vaikuttaa myös rehellisesti toimivien elinkeinonharjoittajien liiketoimintariskien arviointiin ja lisätä selvityskuluja.

Kaupan liitto on todennut, että seuraamusmaksusta aiheutuva merkittävä kuluriski lisää Suomessa toimivien vastuullisten yritysten hallinnollisia kustannuksia, jotka aiheutuvat ensi sijassa sääntelyvaimusten noudattamisen valvontaan ja varmistamiseen liittyvistä henkilöresursseista ja ostopalveluista. Sen laskelman mukaan ehdotettu lainsäädäntö aiheuttaisi Suomessa toimivalle vähittäiskaupalle sääntelyn täytäntöönpanovuonna noin 25 miljoonan euron lisäkustannukset ja sen jälkeen likimäärin kymmenen miljoonan euron kiinteät kustannukset vuosittain (ks. myös HE, s. 38).

Oikeusministeriö: Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että hallinnollisia sanktioita koskevista säännöksistä tulee käydä yksiselitteisesti ilmi, minkä lainsäädännön vastaisista teoista tai laiminlyönneistä voi olla seuraamuksena sanktio. Lisäksi sanktioitavat teot ja laiminlyönnot on laissa luonnehdittava niiden yksilöimiseksi. Näin ollen ehdotetun kaltainen yksityiskohtiin menevä sääntelytekniikka on ollut oikeusministeriön käsityksen mukaan välttämätön, jotta se täyttäisi perustuslain vaatimukset.

Seuraamusmaksun piiriin ehdotettavia säännöksiä on lukumääräisesti melko paljon, mikä selittyy kuluttaja-asiamiehen valvottavana olevan lainsäädännön laaja-alaisuudella. Jotta elinkeinonharjoittaja hahmottaisi mahdollisimman hyvin kunkin säännöksen rikkomisen seuraamukset, esityksessä ehdotetaan, että kuhunkin lakiin, johon sisältyviä säännöksiä esitetään seuraamusmaksusääntelyn piiriin, sisällytettäisiin yksilöity informatiivinen viittaus 1. lakiehdotukseen (ks. lakiehdotukset 7–16).

Kaupan liiton esittämien merkittävien kustannusvaikutusten johdosta on syytä korostaa, että ehdotus ei sisällä käytännössä uutta aineellista sääntelyä, vaan seuraamusmaksun piiriin ehdotetaan osin pitkäänkin voimassa olleita keskeisiä kuluttajansuojasäännöksiä, joita elinkeinonharjoittajien tulee jo tällä hetkellä noudattaa.

Kuluttaja-asiamiehen määräämä kielto (2. lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentti)

Markkinaoikeus on kyseenalaistanut muutoksen tarpeellisuuden. Professori Olli Mäenpää on puolestaan todennut, että hallintoasioissa noudatettavassa menettelyssä lähtökohtana on, että viranomaisen velvoittavaa päätöstä on noudatettava. Hallintopäätöksen kohteella ei siten yleensä ole itsenäistä oikeutta kieltäytyä noudattamasta sitä. Mäenpää onkin pitänyt tältä kannalta arvioituna ehdotettua raukeamisseuraamuksen poistamista laista hyvin perusteltuna.

Markkinaoikeus on myös katsonut, ettei sääntelyssä oteta riittävän tarkasti kantaa siihen, mistä lukien kuluttaja-asiamiehen kieltä on noudatettava. Pykälästä pitäisi markkinaoikeuden mukaan nimenomaisesti ilmetä, että kuluttaja-asiamiehen tulisi kieltä määrätessään määrätä samalla siitä, mistä lukien kieltä on noudatettava. Vaihtoehtoisesti markkinaoikeus esittää harkittavaksi, että kuluttaja-asiamiehen kieltä olisi lähtökohtaisesti noudatettava 30 päivän määräajan jälkeen, jollei kuluttaja-asiamies erityisistä syistä määräisi, että kieltä on noudatettava heti. Markkinaoikeus toteaa, että sama huomio koskee myös 1. lakiehdotuksen 12 §:ää. Elinkeinoelämän keskusliitto on katsonut, että 2. lakiehdotuksen 10 §:ää ja sen perusteluja tulisi selventää siten, että ”kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon noudatettavaksi heti” ja ”Kuluttaja-asiamiehen tulee määrätä päätöksessään, mistä hetkestä alkaen kieltä on noudatettava. Tällä pykälällä ei ole tarkoitus muuttaa sitä, että kuluttaja-asiamiehellä on harkintavaltaa antaa elinkeinonharjoittajalle varautumisaikaa ennen kiellon voimaantuloa.”

Oikeusministeriö: Oikeusministeriö katsoo, että kuluttaja-asiamiehen itsensä määräämän kiellon tehokkuutta on aiheellista parantaa esityksessä ehdotetulla tavalla. Näin kieltä koskeva sääntely olisi myös paremmin linjassa eräiden kuluttaja-asiamiehen kanssa rinnakkaista toimivaltaa käyttävien erityisviranomaisten, kuten Finanssivalvonnan ja Liikenne- ja viestintäviraston, kieltomenettelyä koskevan sääntelyn kanssa.

Oikeusministeriö ei pidä ehdotettuja muutoksia säännökseen tarpeellisina, vaan riittävänä pidetään sitä, että yksityiskohtaisissa perusteluissa on selvennetty, että päätöksen mukaan määräytyisi se, mistä lukien kieltä on noudatettava. Velvollisuus määrätä päätöksessä, mistä hetkestä alkaen kieltä on noudatettava, voitaneen johtaa jo hallintolain 44 §:stä. Jos valiokunta kuitenkin pitää välttämättömänä, että seikka kirjataan pykälään nimenomaisesti, oikeusministeriö pitää markkinaoikeuden ensiksi ehdottamaa muotoilua parempana. Markkinaoikeuden ehdotus siitä, että kieltä olisi noudatettava joko heti

tai 30 päivän määräajan jälkeen, olisi oikeusministeriön näkemyksen mukaan tarpeettoman joustamaton kunkin tapauksen erityispiirteiden huomioimiseksi.

Kieltoasian käsittelyn osalta markkinaoikeus on kiinnittänyt huomiota erityisesti esityksen vaikutusarviointiosiossa todettuun: ”--uudistus merkitsee kuluttaja-asiamiehen kannalta sitä, että kiellon uudenmuotoilu markkinaoikeudessa ei enää olisi nykyiseen tapaan mahdollista. Tämä voisi merkitä sitä, että markkinaoikeus ei pysyttäisi kuluttaja-asiamiehen määräämää kieltoa, vaikka taustalla olisikin siinänsä lainvastainen menettely, jos se katsoisi, että kielto ei olisi määrättävissä kuluttaja-asiamiehen päättämällä tavalla.” Markkinaoikeus on pitänyt mainittua kirjausta ongelmallisena. Vastaavankaltaisissa asioissa (perintälain, alkoholilain (1102/2017) sekä tupakkalain (549/2016) vastaavat säännökset) markkinaoikeuden oikeuskäytännössä on katsottu, että jos menettelyn kieltämiselle on katsottu olevan perusteet, mutta ei kuitenkaan sillä tavoin kuin viranomaisen on muotoillut määräämänsä kiellon, markkinaoikeus voi muotoilla viranomaisen kieltoa sitä supistavasti.

Oikeusministeriö: Vaikutusarviointiosioon sisältyvä kirjaus, johon markkinaoikeus viittaa, on muotoiltu vastaamaan sitä, miten asiaa on esityksen valmisteluvaiheessa oikeusministeriölle kuvattu. Hallituksen esityksellä ei siis ole ollut tarkoitus muuttaa sitä, miten vastaavankaltaisissa asioissa on markkinaoikeuden ratkaisukäytännössä kieltoasioita katsottu voitavan käsitellä. Jos markkinaoikeuden oikeuskäytännön mukaan markkinaoikeus voi muotoilla viranomaisen määräämää kieltoa sitä supistavasti, tämä olisi oikeusministeriön näkemyksen mukaan epäselvyyksien välttämiseksi tärkeää kirjata valiokunnan lausuntoon.

Professori Olli Mäenpää on katsonut, että kieltoasioissa olisi perusteltua sallia muutoksenhaku kieltopäätökseen valittamalla markkinaoikeuteen samalla tavoin kuin esimerkiksi kilpailulain 44 §:ssä.

Oikeusministeriö: Kuluttaja-asiamiehen itsensä määräämään kieltoon ei saisi valittamalla hakea muutosta, mutta se, johon kielto kohdistuu, voi saattaa päätöksen hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa sen tiedoksisaannista. Päätöksen lainmukaisuuden voisi siis ehdotuksen mukaan saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi. Sääntely vastaisi tältä osin alkoholilain, tupakkalain sekä perintälain mukaisten kieltojen käsittelystä säädettyä. Valittua ratkaisua puoltaa muun muassa se, että tällöin kuluttaja-asiamiehen itsensä määräämää kieltoa koskevat asiat käsiteltäisiin samassa menettelyssä kuin missä ratkaistaan ne kuluttaja-asiamiehen vireille panemat kieltoasiat, joissa kiellon määrää ensi vaiheessa markkinaoikeus ja joissa asian viime kädessä ratkaisee korkein oikeus. Oikeusministeriö ei edellä mainitun johdosta pidä ehdotettua muutosta perusteltuna.